

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzettül.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatkak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hónapra	1 "

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

„KELET“

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

M.-Vásárhely, nov. 16.

(D.) Igen válságos volna azon nemzet sorsa, melynek politikai irányát egyesek bármily lángelműsége határozná meg, mert ez irány csak akkor biztos, ha a nemzet közgeniusának, s történelmi viszonyaiból kifejtett gondolkozásmódjának következménye.

Az egyeseknek nem csak életviszonyai, de élete is alá van vetve a változandóságnak, míg a nemzetek élete örök. Oly egyesek, kik a nemzet többségének eszméit képviselték, a legnagyobb emberek voltak, mert bennök a nemzet szelleme nyilatkozott, de a leghalhatatlanabbak is, mert eltűnésükkel azon szellem nem tűnt el, a mely őket vezette: a nemzet szelleme; s ez helyökből mindig képes volt állítani, a ki pályájukat folytassa.

Azon alkotmányeszmék, miket Deák Ferencz által formulázott az idő, fejleményei voltak nemzetünk közjogának s történelmének; benne voltak korunk légében s magának a formulációnak alapvázai nem a nagy vezér Columbszerű fölfedezései voltak, természetesen folytak azok nemzetünk viszonyaiból, s igen sok gondolkodó fő már azelőtt, hogy Deák felfogása szerint a dualisticus és parlamentarizmus alkotmány formulázva lett volna: hasonló pontozatok más tollakból is forogtak kezeinkben, csak hogy nyilvánosságra nem jutottak.

Ha egyszer a pragmática sanctio által el kellett ismerni azt, hogy Austriának s Magyarországnak egy közös uralkodója van, el kellett ismerni, hogy vannak, a mint voltak, közös ügyei, s ha e közös ügyeket alkotmányosan és nem önkény alapján kell elintézni, úgy azokat a magyar és osztrák képviselőházak intézhették el, miután pedig azok nincsenek együtt, valamint régen a két állam képviselőlete sythematica deputatiók által érintkezett, úgy most is rendszeres kiküldöttek által érintkezhetett, s ha a ministeri felelősséget következetesen át akarták vinni, úgy a közös ügyek kezelésére oly ministereket kellett kinevezni, kik a két parlament kiküldöttei által feleletre vonhatók.

Jó vagy rossz ez a rendszer, azt az idő határozza meg, de természetesen folyó történelmi viszonyaink s az 1848-iki parlamentarizmus eszmék logikájából; kérdést nem szenved, hogy jobb volna, ha a két állam egy nemzetből vagy legalább egy történelmi multu tartományok összegéből állana, s egy hatalmas parlamentet alkotna, mely személyesen s nem részben delegatiók által intézné minden ügyeit; de mert az osztrák államnak a királyi ház közösségén s ebből folyó viszonyokon nincs; midőn ők sem akarnak Magyarországra, mi sem akarunk Austriába bekebelezetni: nincs más mód, mint a történelmünkben fejlődő dualismust fentartani, s mi-

után az osztrák absolutizmusnak s a magyar cancellariái rendszernek vége lett, nem volt más mód, mint ezen dualisticus rendszert a parlamentarizmus és felelős minis-teriség rendszerrel úgy hozni összhangzásba, a mint lehetett. A feltalált forma nem tökéletes, de jobbat találni nem lehetett.

Hogy pedig az, a mi alkalmazva lett, nem a Deák Ferencz agyréme, de megfordult a logicus gondolkozásmódnál fogva több, a politikai viszonyokat értő magyar ember fejében, azt kétségtelennek kell tartanunk; s mi erdélyiek is jóval az előtt, hogy a koronázási s azt megelőző pesti országgyűlésre csak meg is hívtunk, jóval az előtt, hogy Deák Ferencz a husvéti cikkében kimondott eszméket részletesen formulázta volna, tanácskoztunk egy tervezet felett, melyben épen azon rendszer volt felállítva, mit később az országgyűlés többsége elfogadott.

E tervezet közvetlen hazánk egy munkás és gondolkodó embere, a régi erdélyi ellenzék hű tagja, a — fájdalom! — még korán jobblétre költözött gr. Bethlen Farkas tollából eredett. Az 1. 65-ik évben közölte a nemes gróf tervezetét e sorok írójával. A tervezet alapeszméje volt, hogy a közös ügyek a két állam sythematica deputatiójának felelős közösügyi ministereinek kezeltessenek. A dolog természetében volt, hogy Magyarországon és Erdélyben a gondolkodó emberek az alkotmánykérdés felett, a nélkül, hogy egymással érintkeztek volna, ugyanazon eszmékhez jutottak. Gróf Bethlen formulációjának alapvázai, sőt nagy részben részletei is összhangzóak azon formulációval, mi később a két állam alaptörvényévé vált. Hogy gróf Bethlen tervezete mindjárt világ elé nem került, az az erdélyiek ismert szerénységéből folyt ki. Az én nézetem az volt, hogy ily nagy kérdésben nem miniket erdélyieket illet a kezdeményezés, s gróf Bethlen Farkast ez irányban felhozott érveim arra birták, hogy munkáját félretette, mit Kolozsvárott a passiv ellentállást vezető párt elé akart terjeszteni s közegében világ elé adni.

Igy volt ez; s visszaemlékszem, hogy azon eszmék, miket alkotmányunk sarkallik, nemzetünk s a viszonyok logikájában fekvettek. A történelem vas következetességgel fejtett tovább; de a fejlemények e logikájánál fogva nincsen joga duzzogni az orosz követnek, hogy a közös ügyek ministeriumának élére egy magyar forradalmár hivatott meg. A parlamentarizmus Magyarországon és Austriában az 1848-iki forradalom vívmánya, s midőn győzött az eszme, melyért annyi vértanunk esett áldozatul, elégtételt adott a történelem, midőn az új korszak élére azon embereket emelte föl, a kik 1848-nak alapeszméiért életüket, szabadságukat s mindenüket kockáztatták.

A közös ügyek nem Austria ügyei, azok épen úgy Magyarország ügyei; s a cseh feudális urak, kik a cseh nemzetiség köpenye alatt agítálnak az alkotmány mostani rendje ellen, hasztalan duzzognak, mert lejárt annak ideje, hogy vérünk s európai érdekeink kérdésében csakis a Metternich-ek és Kollowrath-ok rendelkezzenek. Magyar vagy osztrák mindegy az, a közös ügyek intézésére egyik vagy másik egyaránt van jogosítva; mert ez ügyekhez magyarnak s osztráknak egyenlő szava van; s Andrassy ép oly joggal állhat a közös ministerium élén, mint akármely férfiú a szomszéd osztrák államból; a mint nekünk nem praedjudicál, ha az ural- kodó felség onnan választja emberét, úgy

Austriának sem, ha Magyarországból választ; Európa előtt pedig mindkét állam- test egyaránt jogosult.

Az események logikája viszi gróf Andrassyt a közös ügyek élére, s ő azon álláson csak jelképe az alkotmány diadalának. Nem értjük azt a felfogást, hogy távozása gyöngíti a Deák-pártot, ellenkezőleg a párt általa erősebb európai befolyáshoz juthat. Ő oly szelleműs, oly közszeretettel álló ember, hogy előbbi helyén mindenestre hézag fog maradni. Mi királyunk s királyságunk európai érdekeinek sokat áldoztunk, midőn az ez érdekből létező közös ügyeket parlamentünk másodfoku szavazatának s egy szomszéd birodalom hasonló befolyásának paizsa alá kellett helyeznünk, s midőn most legtevékenyebb férfiaink egyikét látjuk keblükből elragadva; de a ki azt hiszi, hogy gróf Andrassy távozásával a magyar többség esztét veszteni, aligha csalódni nem fog; azon eszmék, melyeknek ő tevékeny factora volt, a nemzet többségének eszméi voltak, s a nemzet elég nagy, elég értelmes arra, hogy minden a körülmények által ejtett hézagot saját erejéből újra kitöltse. Parlamentaris állam nem az egyéni tehetségen, hanem a nemzeti közvéleményen alapszik, s egy nemzetnek mindig van elég szellemi tehetsége. Ha így nem volna ez, úgy semmi más kormányzat nem volna lehetséges, mint a dictatura.

Míg nemzetünk nagy többségében összetart, az ő szelleme az, a mely kormányoz, s az ő szelleme ad embereket a nemzet hatalmának betöltésére. Öt-hat év előtt mi volt Kerkapoly, mi volt Tóth Vilmos? gondolták-e ők magok, hogy valaha ministerek lesznek? s vajjon nem jól betöltik-e helyöket? A nemzet mindig forrásban levő geniusa minden helyzetnek megteremtendi emberét. Csak egy kell, hogy a nemzet nagy és erős legyen, az, hogy nagy többségben tudjon egyetértetni s ismerje a pártfegyelmet.

A Kolozsvárvárosi szervező bizottság 20-as albizottságának munkálata.

(Folytatás.)

138. §.

A rendbirtosok minden idejüket, a mely ivatalos küldetés által nincs igénybe véve, kötelesek önálló működésnek szentelni.

139. §.

A rendbirtos önálló működése kiterjed minden közhelyre, tehát utcákra, piacokra; nyilvános és nyílt étkező és mulató helyekre és helyiségekre; magánháza és magánlakására csak is az illető esetre kezebe adott külön írásos rendelet alapján vagy az illetők felszólítása következtében terjesztheti ki.

140. §.

Minden rendbirtosnak állít ki a főkapitányság egy igazolványt, a melyet neki mindig magával kell hordoznia, és a mely neki egyszerűen állandó és semmi szín alatt viszsza nem utasítható szabadjeggyel szolgál mindenféle mulató helyekre vagy mutatványokra való megjelenésére.

141. §.

Különös figyelemmel és felügyelettel kell hogy szemmel tartsák:

a) azokat a helyeket, a hol sokadalmak, ünnepek, mutatványok, balesetek, kihágások vagy büntények következtében népesportulások alakulnak, vagy nagy sokaságok gyűlnek össze;

b) a gyanús helyeket, ilyenek különösen a bordélyok, dologtalanok és tolvajok tanyái és zugkoreszmák vagy u. n. lebujok; azonkívül az ismert orgázdákat és a tiltott játékok barlangjait tartó kávéházakat;

c) az illető idejében a gyümölcsárakat.

142. §.

A rendbirtos köteles mindenütt, a hol

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyzetes hasábrótt párnázott sor ára 6 kr. Feljegyzés minden hirdetés után 50 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22. Hausenstein és Vogelmel (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-utca 9. szám alatt.)

143. §.

Elfogatásnak akkor is van helye, ha a rend a felszólításra helyre áll ugyan, de oly kihágás követtetett már el, a mely rendőri fenytetés alá esik, vagy oly büntény, a mely büntényítő eljárást tesz szükségessé.

144. §.

A csupa rendőri fenytetés alá tartozó kihágások esetén az elfogatás csak akkor hajtható végre, ha az illető tettes személye vagy tartózkodása helye ismeretlen. Ismert helybeli birtokos polgárokat, vagy oly egyéneket, a kikért ily birtokos polgárok kezességét vállalnak, nem kell elfogni, hanem csak feljelenteni. Büntény esetében azonban az elfogatás személyre való tekintet nélkül okvetlenül végrehajtható, és egyszersmind rögtön intézkedés teendő a tényállás felderítésére szolgálható nyomok érintetlen és változatlan állapotban való fentartására.

145. §.

Veszekedéssel vagy verekedéssel esendett zavaró felek közt a rendbirtosnak meg van engedve békítő itéletmondás útján egységet és esendett hozni létre, de csak is oly esetekben, a melyek a törvény értelmében nem tartoznak rendes bíróság elibe, vagy a melyekben a felek előre felszólítják választott bírónak és felfogadják, hogy itéletének alávetik magokat.

146. §.

Politikai kihágások esetében a rendbirtos

A rendbirtosnak feladata gyanús és veszedelmes egyénekre is felügyelni. Ilyenekül tekintendők kőborlók, elbocsátott fegyverczek, koldusok, ismert tolvajok, csalók, kuruzsölők, csalárd játékosok, házalók s általában maguk viselője által gyanút ébresztő idegenek és iparlovagok. Az ilyenektől joga van bármikor igazolványaik előmutatását követelni.

148. §.

Különös felügyelettel szemmel tartandók a rendőri rendes felügyelet alól magukat kihúzó kéjhölgyek.

(Folyt. következik.)

BELFÖLD.

Fogaras, 1871 nov. 15.

Az 1870. XLII. t. cz. széles Magyarországon mindenütt élénk municipális mozgalmat idézett elő.

Valamennyi törvényhatóságban a szemben álló pártok alkotmányos küzdelemre készülnek, vagy tán vívni is már! Minden párt rendelkezése alatt álló alkotmányos, lovagias és becsületes eszközök összegét megkészszerelni, háromszorosítani törekszik, hogy ellenfelét azzal legyőzve, saját elvének s meggyőződésének szerezzen érvényt s vívjon diadalt.

Fogaras vidék szervezésénél is két párt állott szemben egymással!

Egyfelől a kis számú, de a lelkesült s igaz ügye győzelmében bizó magyar elem lo- bogtató alkotmányos zászlóját, a vidéket lakó 2000 boér és szász választó élén.

Ellenök, fogarasi gör. e. vicarius, Antonelli János, passiv és visszaható, úgy utópikus és kifelé gravitáló politikáját követő román hivatalnok sereg, élükön, az erélytelen s inkább a fordítgatáshoz, mint egy törvény- hatóság vezetéséhez értő, magán életben különben talpig derék és becsületes, de az adminis- tratív gépezetben jelen állásban, önállótlan- sága, — hogy sokat ne mondjak, — parlamen- taris tapasztalatlansága miatt teljesen használ- hatlan, sőt káros eredményt felmutató főtiszt, Tamás Lászlóval, vezette a szenvedélyes román papák, dászkelek és notáriusok közt félre- vetett, tudatlan, kis számú ellentábor.

Bizottmányi gyűlési határozat a vidéki 12 választó kerületben egyszerű, folyó évi november 9-ét tűzte ki választási határnapul.

Mindkét párt készült a küzdelemre via- dalra, persze céljához méltó fegyverrel.

Az alkotmányos magyar párt célul tűz-

te ki alkotmányhú és magyarszemű megyebizottmány alakítását, mely ne az ország minden részéből ide töltött exaltált román, hanem a vidék köz- s főleg anyomás alatt szenvedő nép ügyét szívén hordozó, hazafis és jellemes vidéki lakósból álljon, s Antonelli János politikáját eldobva hazafias magatartással működjen hazánk e szép vidéke boldogítására; a román hivatalnok-sereg feltéve közös fejtés tehenét, a zsiros állomásokért, mindent megtegye, hogy a szabadelvű bóérokat a választástól visszatartoztassa.

Igy a kitűzött választásról a bóer községeket általában csupán a választást megelőző este értesítette, mert csupán a bóerok kimaradása mellett remélhette győzedelmét; mind a mellett pártunk választói a kitűzött napon reggeli 8 órakor a választás helyén pontosan megjelentek.

A kiküldött választó biztosok különböztetése különbség, törvényellenes eljárás és erőszakoskodás által akarták pártunk célját megbiusítani.

Igy például Paróban 170 gridi, 15 kuculátai, 10 venitzei bóer, és 30 sárkányi szász választó jelent meg a választás napjának délelőtti 6 órájkor, mindazonáltal Negrilla választó biztos a választás megkezdését többszöri felszólítás után is megtagadta, utalva arra, hogy estig elég idő van. E közben a választókat megtámadta, miért tartanak a magyarokkal, őket megveréssel sat. fenyegette.

Délután egy óráig hiába várán a választás megnyitását, a nép türelmét veszít s 3 bizalmi férfit választott, kik a választó biztoshoz menvén, őt a választás azonnal megkezdésére szólították fel! tagadó választ nyervén tőle, küldöki nevében óvat tettek a választó biztos ezen törvényellenes eljárása ellen s a 225 választó ott hagyva Parót, a választás színhelyéről eltávozt, jöllehet utólag 5-10 frtos bankjegyekkel törekedett egy román hivatalnok többeket választásra csábítani!

Alsó-Kománán egy román hivatalnok kertes a harangokat félrevertette s az egybegyűlt bóer választókat annyira terrorizálta, hogy azok Alsó-Veniczére menekültek.

Alsó-Veniczén reméltük, hogy a maga rendjén fog a választás lefolyni, miután oda Pencs Miklós zernesti egyesbíró, tehát valószínűleg törvénytudó, mivel és tapintatos férfiú küldetett választó biztosul.

Csalódunk! A választás megkezdésekor kinyilatkoztatta Pencs Miklós, hogy ő már 4 bizalmi férfit kinevezett, ergo azok kijelölése a választók részéről alkéselt és szükségtelen; megfédette a népet tulköveteléséért s intette, hogy Benedek Gyulát és a pártjabeli egyéneket ne válasszák meg, mert az mind hiábavaló! azoknak nem szabad bizottmányi tagokká lenniük! ekkor aztán osztani kezdte a nép között saját választójegyeit, melyeken egyfelől a választó biztos s a négy kinevezett bizalmi férfi neve, másfelől pedig a zernesti egyesbírósg nyomtatott jegyzőkönyveiből diszlott néhány sor.

Igy folyt ez délig! Délután 3 óráját a választás újból megkezdése előtt Comanics György kinevezett bizalmi férfi látva, hogy fogarasi birtokos J. G. ur a választó helyiség előtt egyedül sétál, két felfogadott bérencét reá uszította; kik is nevezett urat hátulról megtámadták, de a minden oldalról elnyomuló bóer választók elől a választás helyiségebe menekültek, hová őket ez aljas cselekvény által felingerült választók követve, az ablaknál megjelent választóbiztostól elfogatásukat és példás megbüntetésüket követelték.

'KELET' TÁRCZÁJA.

Székely és csángó telepek.

(Folytatás.)

A helységek nevei mellé sorakoznak a moldvánok által használt magyar szók, miknek ottani általánossága csak is Moldva egykori magyarajku lakóinak a kedvező körülmények közt tulhatalomra vergődő oláh elembe való beolvadásából magyarázható meg. Amazok száma oly nagy, hogy a moldvánok nép nyelve e részben méltán magára vonja a vizsgálgó figyelmét. Erdélyben, hol aránylag több a magyar s szorossabb az oláhokkal érintkezés, nines annyi magyar szava az oláhnak: jóllehet itt is vármegyei magyarjaink eloláhosodás tekintetében nem megvetendő gyarapítási talajt nyújtottak az akaratlanul más idegen elemet magába olvasztó oláh elemnek. Ime néhány azon szók közül, miket feljegyeztem: aldásu = áldás; áldueszk = áldom; oldomás = áldomás; ogáru = agár; banueszk = bánom; bárdá = bárd; beteag = beteg; birueszk = birom, győzöm; bireu = biró; incellare = megcsalni; doba = dob; dárda = dárda; foga-

A választóbiztos azonban kötelessége teljesítése helyett a választókat és főleg B. Gy. urat kimélet nélkül szidalmazta és fenyegette s végül a választást megsemmisítettnek nyilvánította.

Erre a választók esendesen hajlékaikba vonultak s A.-Venitzen minden ujra a régi kerékvágásba tért.

Alig borult le azonban az est, midőn Pencs Miklós választóbiztos megbízása folytán az A.-venitzei pap, notárius, bíró és dászel több békés választó bóer lakát megzavarták, számos választót vasra verve Fogarasba küldtek s általában az egész község lakosságát annyira terrorizálták, hogy tömegesen menekültek a választók Fogarasba, hol segélyt és védelmet kerestek a törvényellenes erőszakosság ezen nyilvánulása ellen.

Tamás László főtiszt, félve saját hivatalnokai és Antonelli János haragjától, a segélynyújtást kikerülendő, a segélyt és orvoslást kérők elől első nap elbujt, hogy sehol találhatónem volt; másnap aztán kibujt a segélyadhatás alól, azzal mentegelve magát, hogy az egész ügyet a törvényszékhez tette át s így többé nem illetékes a további teendőkre nézve!

Alsó-Venitzen azonban az üldözések, befogatások mind e mai napig nem szüntek meg, holott a kiszállott rendőrsapat azon jelentést tette, hogy A.-Venitzen minden csendes és nyugodt; sőt a pap, notárius, bíró és dászel mint valami inquisitorok folytonos rettegésben tartják az ártatlan választókat és dühök annyira meggy, hogy a pap saját szentséges kezeivel és karmaival sebzett egy bóer választót vérig s vert vasra többeket.

Minde a hivatalvesztéstől féltő román hivatalnok sereg clubbjából ered, melynek czélja: saját embereiből alakítani megyebizottmányt, mely aztán Baritz és Antonelli politikáját követve, annál hatalmasabban szembeszállhasson a kormányval, melyet eddig kényszerűségből hallgatag tűrni kénytelenítették. Czéljuk továbbá a vidék mindkét választókerületében Antonelli Jánoshoz hasonló képviselőt választani, kik a jelen körülmények közt tehetetlenségükben passivitással opponálnak, de legelső alkalommal készek hazájok ellenségévé válni.

Ennek pedig nem szabad megtörténni! 2000 vidéki s 600 városi alkotmányos választó, továbbá azon remény, hogy végre valahára a magas kormány is figyelembe venni dékünk évtizedes panaszát s erélytelen és önállótlan főtisztunket olyannal helyettesíteni, ki a rakonzátlan hivatalnokokat megzaboláznai s a nyomorgatott vidéki népen segíteni fog, azon bizalmat kelti bennünk, hogy a jövő országgyűlési ciklusra, védékünk mindkét képviselőjében alkotmányos és hazafias férfiakat fog választani, s vidékünk a magyar birodalom egyik legerősebb szazafiasabb szellemű törvényhatóságává váland!

Jakab Gábor.

A dobokamegyei új bizottmány alakulása.

Megyénkben a virilis bizottmányi tagok száma tulnyomóan magyar, s román körülbelől csak talán 12 van köztök. Három választó

* Tudósítónk engede-mével kihagytuk az itt következő passust, mely a főtiszt nevének szerepléséről szól. Szerk.

dueszk = fogadom; fogadeu = fogadó, vendéglő; fereszteu = fűrés; holmu = halom; hotár = határ; dzsiaba = hijjába; káda = kád; kezesug = kezesség; kepneagu = köpönyeg; lakuitor = lakó, lakos; lepedeu = lepedő; leczu = lécz; mantueszk = megmentem; nemerigu = nyomorék; orásu = város; orosén = városi; okosu = okos, eszes; porgalnask = pörkölők; rendu = rend; rendueszk = rendelek; rezes = részes, földbirtokos; sugáru = sugár; szabau = szabó; tagadueszk = tagadom; timariu = timár; talpa = talp; talpár = talpaló, talpkészítő; ruda = rud; stb. Ugyszintén vannak tisztségek nevei, mik magyar jelentésűek u. m. hodnodzsiu = hadnagy; hoternicsén = határőr; tenaszu = tanács; bireu, gyireu = bíró. Petrás atya állítása szerint, pedig még a mult század közepe táján egy „kapitány de kumány“ kunok kapitánya czimet viselő tiszt létezett a vajda udvari személyzete között.

A csángók magyar ősisége mellett bizonyít továbbá azon figyelemreméltó körülmény, hogy Moldvában léteznek számtalan oly községek, melyeknek lakói a jobbágyság eltörlése előtt is szabadok voltak. Ezen lakosok ősi időtől kezdve „rezesek“-nek neveztetnek; mi annyit jelent, hogy nem hűbérsg alapján, hanem mint egykori szabad elfoglalói ez országnak részesültek a birtokból. Már pedig az

tó kerületünkben a képviselők választása ugy lett keresztül vire, hogy azokból egyetlen román képviselő sem, ha tehát a többi választó kerületekből már mind tisztán román lenne is választva, a majoritás már bizonyos.

Ne tekintésük a románok ezt a boszu politikájának, mert jöllehet megyénknek most is eleven emlékében még az 1863-iki időszak, s bárha a románok részéről a választások napjáj semmi nemű felszólítás nem történt, mégis a n.-sajói és sajo-magyarósi választó kerületekben a képviselőségre jelölendők föltött az előleges megállapodás az volt, hogy mindkét területből három három román legyen megválasztva; bárha a románok mindkét területben feltűnő minoritásban vannak.

Ebből eléggé kitetszik e két kerület választóinak méltányos gondolkodása, de hogy ezen méltányos kombinációval szemben az eredmény ellenkezőleg ütött ki, az egyenesen a megyei románpárt-vezérek szűkkeblű politikájának eredménye.

A képviselő választásokat meg előzőleg alkalmasint a közelebbi megyei bizottmány gyűlés alkalmával volt ugyanis a románoknak Szamosujvárt konferenciájok, mely hat aláírással nyomtatott proclamatiót bocsátott ki, felszólítván a román választókat, hogy senki másra ne szavazzanak mint románra.

Ez részekről megbocsáthatlan politikai ballépés volt, annyival inkább, hogy bárha egyes kerületekben nem is, de az összes megyét véve minoritásban vannak. S azonkívül is tapasztalhatták, hogy a nép már nem mindég a tanács, hanem a kalács adókra is hallgat. Tehát ez semmi tekintetben nem volt helyes.

Nagyon természetes, hogy midőn a kormány czélja köztudomásra jutott, az előleges névsor purificatiót szenvedett, nem örömet, de a román jelöltek kihagyásával új nevek szerepeltek s a választás is az új névsor szerint történt meg.

Sajnos, hogy így történt, mert bizony ez politikailag nem helyeslehető.

Midőn még a nemzetiségek kérdése élönk izgatottságban tartja a kedélyeket; ime új themát nyertek az izgatók, kiknél különben sem hiányzik az akarat a miből csak lehet nemzetiségi kérdést erőszakolni ki. Bizottmányi üléseinkről ennek következtében meg lehetünk győződve, hogy ha ezeltől is feszült hangulat uralkodott azokon: ezután könnyen éles, sőt keserű színezetűekké válhatnak azok.

Hanem ezen már segíteni nem lehet. Sic fata tulerunt. A románok, ha rájuk nézve kedvezőtlen lenne ez, ne zúgolódjanak, mert ha nem is kizárólag övék a hiba, de oroszlanrézők van benne. Ellenben a magyarok is mérítsenek tanúságot belőle, s ha vigaszra talál szükségök lenni, jusson eszükbe Kazinczy mondása: — „magyar valál — károdon okultál.“ —

Maksai Miklós.

Országgyűlés.

Psst, nov. 18-án.

Elnök Somsich Pál; jegyzők: Mihályi, Széll, Jámor.

Simonyi Ernő említi, hogy mult év elején a pénzügyminister törvényjavaslatot nyújtott be, mely szerint az államvaspálya adója a magyar állampénztárból lenne fizetendő. Midőn mult áprilisban e törvényjavaslat a ház elé

ilyen rezések jobbadára csángók, (valóságos oláh rezés aránylag kevés van,) vagy ha már nem is beszélük a magyar nyelvet, mindazonáltal magyar eredetűeknek vallják magukat.

Végre ugyanezt bizonyítja a csángók közti hagyomány. Ők magyaroknak vallják magukat; de azt is tudják, hogy nem egészen azonosak az Erdélyből bevándoroltakkal. Utóbbiakat mindenkor székelyeknek, magukat pedig „csángók“-nak, vagy saját kiejtésök szerint, „csángók“-nak nevezik; sőt — mi nagyon feltűnő — noha a közike származott székelyeket szeretik s megbecsülik, mindazonáltal az azokkal házassági szövetséget kevésbé kedvelik.

Említvén a csángó nevet, önként ezen név eredetének és jelentésének kérdése merül föl; részéről azonban e név fejtegetését másokra bízván, csak annyit jegyzek meg: tán nem volna felesleges behatóbb kutatásába bocsátkozni azon történelmi tényeknek, melynélfogva Csiki Sándor krónikája szerint 1066-ban a székelyek rabonbánja Csángur (csángók ura) leányát vette el nőül. — Petrás atya elbeszélése szerint a csángó név eredetét illetőleg azt mondják; hogy midőn sz. László király a pogányok elleni harcra készült, ők is melléje állottak. Lovak kolompokkal lévén ellátva, sz. László csodálkozva kérdezte; miféle csángatók (csángók, csengők) ezek? Annyi bi-

került, Tisza Kálmán indítványára az a pénzügyi bizottsághoz utasított vissza. A pénzügyi bizottság, dacára, hogy már majdnem másodfél év elmúlt, még nem adta be jelentését, ennél fogva sürgettetni kívánja a pénzügyi bizottságot jelentése benyújtására.

Elnök sürgetni fogja, a pénzügyi bizottság elnökét, hogy e tárgy a pénzügyi bizottságban fölvetessék.

Terey Pál a gazdasági bizottság részéről tesz jelentést.

Felvétetvén a napirend, tárgyalás alá vétetik a 15-ös bizottság jelentése az ipartörvényjavaslat tárgyában.

Érkövy Adolf előadó ajánlja a jelentés elfogadását, mely szerint a képviselőház f. év szeptember 22-én tartott üléséből kiküldött 15-ös bizottság, miután részletes tudomást szerzett magának a helybeli és vidéki iparosok által a képviselőházhoz intézett iparkérvények tartalmáról, az igazság- és belügy-ministeriumok nyilatkozatairól, az országos ipar-egyesület, több ipar- és kereskedelmi-kamara véleményes jelentéseiről, a pesti ipar- és kereskedelmikamara küldöttségéhez, több helybeli gyáros és az itteni munkás-egylet megbízottjához intézett kérdésekre adott feleletekről is az „ipartörvényjavaslat“ keretét olyképen állapította meg, hogy abba a rendes kereskedést is bele vonta, s az áthágásokat és büntetéseket külön fejezetbe sorozván, ime e beosztással látta el javaslatát: 1-ső fejezet: Az ipar megkezdéséről. 2-ik fejezet: az ipar gyakorlásáról. 3-ik fejezet: a segéd személyzetéről. 4-ik fejezet: az ipartársulatokról. 5-ik fejezet: az áthágásokról és büntetésekről. 6-ik fejezet: az iparhatóságokról és az eljárásról. A 103. §. megnevezi azon iparágakat, melyek az ipartörvény rendelkezése alá nem esnek. A törvényjavaslat az észszerű „iparszabadság“ elvére van fektetve, azon elvre, mely szerint iparüzésre mindenki jogosulva lévén, nemre való tekintet nélkül a m. korona területén bárhol, egy vagy többféle ipart egy vagy több helyen önállón üzhet egyszerű bejelentés mellett, tehát függetlenül a hatósági engedélyezéstől. Az engedélyezési rendszert a bizottság mellőzte azért, mert az az egyén szabadságát a saját képességével, tevékenységével, vagyonával való rendelkezésben, sőt közremunkálási önhatározásban is szükségtelenül korlátozza; mellőzte a munkakönyvek tartásának kötelezettségét is, e tekintetben elégségesnek látván annyit tenni, hogy a munkaadó a rend és saját érdekében egyaránt csak oly segédet fogadhat fel, ki az előbbi munkaadóval kötött szerződésnek törvényes megszűnését igazolja. A segélyezési egyletek és pénztárak kétségbevonhatlan jótékony-sága sem kerülte el a bizottság figyelmét, de nem találta sem célszerűnek, sem az egyéni szabadsággal megférőnek, ily egyletek és pénztárak létrehozását kényszer útján eszközölni s inkább az illetők belátására kívánja bízni azt, hogy érdekükben önként alakítsanak ily jótékony intézeteket, a mint hogy a tapasztalás eléggé bizonyítja, miszerint hasonló egyletek és pénztárak nem csak külső országokban, hanem hazánkban is — sugalva az önszegélyezés magasztos érzetét — kényszer nélkül is keletkeztek. Az iparüzési viszonyok egészséges fejlesztését jelentékenyen előmozdítja a több államban alkalmazott „iparbizottság“-ok intézménye, az iparosok és segédzemélyzet közt felmerülő vitályos ügyek gyors, jutányos és szakavatott kiegyenlítése által. A bizottság

zónos, hogy minden e névre vonatkozó kombináció annak ősisége mellett bizonyít.

Mi a csángók lakhelyeit illeti, legnépesebb falvaik vizek mellett vannak, hegyek aljában; gyakran az erdőhöz közel, sőt néhol az erdők közvetlen szomszédságában, hová őket faszűke s a marhatenyésztés jutányosabb folytatása édesgeti. Foglalkozásra nézve földmivelők: azonban a szőlőművelésre és marhatenyésztésre is nem kevés figyelmet fordítanak. E mellett szorgalmas gyümölcsstermelők. Kiválóan szeretik a diófákat, melyek nagy kiterjedésű gyümölcsösökben néha óriási nagyságban diszlenek. Sokan egyéb foglalkozásaik mellett szekeres-ségre adják magukat; puja lovaikkal a Dunától egész Jászvásárig és még tovább járván be az országot. Általában ugy hallottuk őket dicsérni, mint jóindulatú, becsületes, józanéletű, szorgalmas embereket. Annyi igaz, hogy földesurak őket munka s szorgalom tekintetében többre becsülik, mint az oláhokat, kik lustábbak, lomhábbak. Vagyon s rendezettség tekintetében is előbb valók oláh honfitársaiknál. Mig utóbbiak falvai, alig 25, 30, 40 házból állván, nem is érdemlik a falu elnevezést, addig a társas élethez szokott csángók tekintélyes falvakká tömörülnek össze, gazdag gyümölcsösök árnyában helyezvén el házaikat.

(Folyt. követh.)

Hivatalos hirdetmény.

Tordamegye tisztsége, Tordamegye k. bizottmánya által megbízva, közhirrre teszi, miszerint:

I. Az 1870 XLII. törvényezikk értelmében, az ujjonnan alkotandó megyei képviselő bizottmány szervezési előmunkálatainak folyamában, mind a kiderített virilis, mind a választás alá eső tagok választására jogosultak névsora, Tordán a megye irodájában a hivatalos órákban, és a választó kerületek egyes kiküldötteinél bármikor betekinthetők.

II. A választási kerületek, választási helyek, és egyes kiküldöttek következőleg állapítottak meg:

1. Választókerület *Alsó-Jára*, választási hely ugyan ott; választ a Lupsai járás és a Torockóinak egy része 7=hét bizottmányi tagot; választási kiküldött: Torockai Sándor.

2. Választókerület *Túr*, választási hely ugyan ott; választ a Szent-Lászlói-járást és a Torockóinak egy része 10=tíz bizottmányi tagot; választási kiküldött: Veress Dénes.

3. Torda város választókerület, 3=három alválasztó kerülettel; választ 29=huszankilenc bizottmányi tagot; választási kiküldöttek: Szigethi Sándor, Puhl Ignác és Székely Miklós.

4. Választókerület *Ar. Gyéres*, választási hely ugyan ott; választ az aranyosi járás és Gyéres város 10=tíz bizottmányi tagot; választási kiküldött: ifj. gróf Torockai Miklós.

5. Választókerület *Egerbegy*, választási hely ugyan ott; választ Egerbegy község 7=hét bizottmányi tagot; választási kiküldött Simonfi János.

6. Mezőségi választókerület, választó hely *Czikud*, választ a mezősegi-járást 9=kilenc bizottmányi tagot; választási kiküldött: Szentkirályi Gábor.

7. Választókerület, *Maros-Ludos*, választási hely ugyan ott; választ a m. bogáthi és pagocsa járások egy része 11=tizenegy bizottmányi tagot; választási kiküldött: Hantz Pál.

8. Választókerület, *Pagocsa*, választási hely ugyan ott; választ a pagocsa és m. bogáthi járás egy része; választ 8=nyolcz bizottmányi tagot; választási kiküldött: Moga László.

9. Választókerület, *M. Régen*, választási hely ugyan ott; választ a vajda-szt. iványi és m. régeni járás 16=tizenhat bizottmányi tagot; választási kiküldött: Nagy János.

10. Választókerület *Magyaró*, választási hely ugyan ott; választ a vécsi járás 9=kilenc bizottmányi tagot; választási kiküldött: Horváth Mihály.

11. Választókerület *Görgény*, választási hely ugyan ott; választ a görgényi járás 15=tizenöt bizottmányi tagot; választási kiküldött: Macskási Ferencz.

12. Választókerület *Gernyeszeg*, választási hely ugyan ott; választ a maros járai járás 14=tizennégy bizottmányi tagot; választási kiküldött: Csia Elek.

III. Az öszves választó kerületek és alkerületekre nézve, választási napul jelen 1871-ik év **December-hava 11-ik napja** tüzetik ki, a törvény 35. §-a értelmében.

Tordamegye tisztségétől Tordán, 1871, november 17-kén.

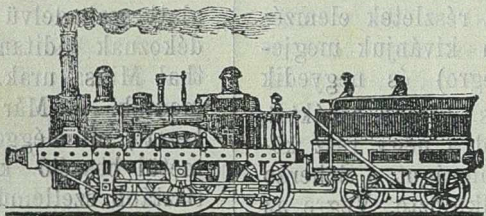
B. KEMÉNY GYÖRGY, főispán.

RÉDIGER BÉLA, jegyző.

NEM HIVATALOS.

(333)

(2-2)

Magyar keleti vasút.

A magyar keleti vasút Gyulafehérvár-Marosvásárhelyi vonala f. 1871-ik évi november-hó 20-kán az általános forgalomnak átadatik.

Az ezen vonalon lévő állomások mindegyike úgy személyeknek, podgyász és gyorsárúknak, valamint teherszállományoknak felvételére van berendezve.

A menetrendet és árszabásokat illetőleg a külön kibocsájtott hirdetményekre figyelmeztetjük. **A főigazgatóság.**

(Utányomás nem díjazatik.)

OPPOLZER ur bécsi klinikai tanár és Receptor magnificus megvizsgálása folytán es. k. udvari fogorvos **dr. J. G. POPP**

Anatherin szájvize

minden száj- és fogbetegség ellen kitűnő gyógyszerül találtatott, s a cs. kir. Klinikára is bevételt. Minélfogva ezen szer a t. orvos és tanár uraknak, mint fogtisztító és fogmegtartó szer ajánlatik. (259) (2-2)

Kapható: Kolozsvárt: Wolff J., Dr. Hincz Gy., Engel J. és Binder gyógyszerészek és Karváczy J. B. Hunyadon: Holczér gyógyszer. Tordán: Wolff gyógyszerész. Deésen: Krémer Sámuel, és Roth gyógyszer. Dévára Bosniaki és Gergely és Lengyel. Medgyesen: Folbert gyógyszer. Nagyenyeden: Oberth J. gyógyszer. M. Váradhelyt: Fogarasi D. Szászvároson: Leonhardt. Szász-Régenben: Teckendorf, Wagner gyógyszer. Károly-Fehérvárt: C. Zengerl gyógyszer. Traugott és Wachner. Zilahon: Weiss gyógyszer. Sz. Somlyon: R. Társa Ign. Bőszörményben: Lányi J. gyógyszer. Nagy-Bányán: Papp gyógyszer. N. Károlyban: Jellinek gyógyszer. Szinyér-Váralyán: Gerber gyógyszer. Szébenben: Sill Mih. Müller gyógyszer. Záhher, Steiner. Brassóban: Fabik gyógyszer. Jekelius gyógyszer. Segesvárt: Fr. Teutsch J. B. Mieselbacher. Beszterczen: Dietrich és Fleischer. Tergovits Ed. Nussbeck. Textoris G. M. N. Almás: Béch M. Gy. Sz. Miklós. Mikó M. Sz. Udvarhelyt: Beczsi Em. Földvár: Temmer E. Brassóban: J. V. Müller gyógyszerész. Balázsfalván: C. Schiessel gyógyszerész. Károlyfehérvárt: Bíró M. gyógyszerész.

(384)

(2-2)

Erdő eladás.

A kolozsvári ev. ref. egyháznak, a fejedői határon **Lá-komore** 13 hold és 968 □ öl, szub kapta 1 hold és

293 □ öl, 8-10 éves vágott tölgy és gyertyánfás erdőjének fája. Fejéden az egyház udvarában folyó év november **26-án délelőtt**, közárverezés útján el fog adatni.

(385)

(1-3)

150 darab

a legjobb állapotban levő anyajuh eladó.

Tudakozódhatni Stein János kereskedésében Kolozsvárt.

(379)

(3-3)

Eladó jószág.

Kolozsvár közelében, a vasuti állomáshoz egy órányira fekvő **Pata** helységében egy tagosított, minden szükséges gazdasági épületekkel ellátott jó állapotban levő jószág eladó.

Értekezhetni Kolozsvárt bel-hidutczában 293 sz. alatt lakó tulajdonossal ügyvéd Rucska Jánossal.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

(350)

(7-20)

Az emberi nem százezrei köszönhetik szép hajukat az egyes-egyedül létező legjobb és legbiztosabb hajnövesztőszer-nek. Nincs már jobb valami

a haj

előmozdítására

mint a világ minden részében oly ismeretes s híressé lett, az orvosi kar által megvizsgált, a legfinnyesebb és legcsodálatosabb sikerrel koronázott, és ó cs. kir. apostoli Felsége I. Ferencz József Magyarország és Csehország királya s a z:

növésének

és fentartására,

triai császár stb. által 1865. évi nov. 18-kán **15.810-1892.** sz. a. az öszves ausztriai birodalomra s az ösz-szes magyar koronaországokra nézve császári királyi kizárólagos szabadelommal kintintetett

Reseda-göndörítő-hajkenőcs

melynek szabályszerű használatánál a fejtető legkopaszabb helyei is teljhajzatukká lesznek, a szürke s vörös hajzat sötétzsinívó válik, csodálatos módon erősíti a hajtalajt, mindennemű korpaképzést pár nap alatt tökéletesen eltávolít, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra meggátolja, s a hajnak természetes fényt ad, és

hullámszerüve képezi és a legkésőbb korig megőrzi az öszüléstől. Rendkívül kellemes illata és pompás kiállítása által azonkívül még fűdizét is képezi a legfinomabb pipere-asztalnak is.

Egy tégely ára használati utasítással (hét nyelven) 1 frt 50 kr, postán küldve 1 frt 60 kr.

Ismét-eladók illy elengedésben részesülnek.

Gyár és főközponti szállítási raktár nagyban és kiesiben

POLT KÁROLY

állatszertész és több cs. k. szab. tulajdonosnál

Bécsben, József város, piaristaezta, 14 szám száját házában. a hova minden írásbeli megrendelés intézendő, melyek a pénz előleges beküldése vagy postai utánvét mellett a leggyorsabban teljesítetnek.

Főraktár: **Kolozsvárt: Wolff János** gyógyszer-tárában és **Csapó Sándor** nagy Bazárjában, és **Schiesz Károly** gyógyszerész-nél Balázsfalván.

NB. Valamint minden kitűnő gyártmánynál, úgy már ennél is utánások és hamisítások kísértetnek meg, s ez okból kérek mindenki, hogy vásárlás végett egyedül a fentebbi raktárhoz forduljon s Polt Károly bécsi reseda-göndörítő-kenőcsét világosan megismerje, figyeljen a fentebbi védjegyre.

Legujabb és legkedveltebb zongora-zene.

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Walzer der Kaiserin

von C. M. Ziehrer op. 177. Ára 90 kr.

Farsangi táncz, csárdások

Sárközy Ferencztől. Ára 60 kr.

Szabolcsi nép-csárdások

Sárközy Ferencztől. Ára 60 kr.

CENTIFOLIE. Polka-Mazurka

von Franz Roth. Ára 42 kr.

Tulsó végen van egy ház. Diófának gyöngé levele. Csárdás.

Szerző Somogyi Marczli. Ára 60 kr.

Bertha-Csárdás.

Szerző Windt Mór. Ára 60 kr.

Wiener Landwehr-Marsch

von F. E. Hummel. Ára 42 kr.

Kornélia-Csárdás.

Szerző Kecskeméthy Károly. Ára 60 kr.

Jogászok kortes-csárdása.

Szerző Sárközy Ferencz. Ára 60 kr.

A 100-adik nóta!

Kedvelt dallamok frissekkel, Németh Jánostól. Ára 60 kr.

Visegrádi emlék.

Eredeti csárdás. Szerző Farkas Miska. Ára 60 kr.

Közhasznú

Erdélyi Képes Naptár

1872-dik

SZÖKÖ ÉVRE.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

TIZENHARMADIK ÉVFOLYAM.

Sok képpel, tanulságos és mulattató olvasmányokkal.

Ára 26 kr.